

22 Mayıs 2008
TS/BAS-BÜL/08-45

“Türkiye Enerji Stratejisi Dizisi No: 1 – 2 – 3”

Özet Bulgular

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), “Türkiye Enerji Stratejisi Dizisi No: 1 – 2 – 3” başlıklı rapor dizisinin ilk üç raporunu, 22 Mayıs 2008 tarihinde, İstanbul Ceylan Intercontinental Oteli’nde düzenlediği bir seminer ile kamuoyuna sundu. Seminerin açılış konuşmaları, TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Arzuhan Doğan Yalçındağ ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı M. Hilmi Güler tarafından gerçekleştirildi.

Enerjide arz güvenliği sorununa somut öneriler getirebilmek amacıyla yayımlanan dizinin ilk üç raporu, EDB Danışmanlık Yöneticileri Fulya Baş ile Seçkin Ülgen tarafından hazırlandı. “Türkiye Enerji Stratejisi Dizisi No: 1 – 2 – 3” adlı raporlarda özetle şu bulgular yer alıyor:

“2008 yılı içerisinde bile sistem güvenliğinin tehlikede olduğunu işaret eden bazı göstergelerin mevcudiyeti, enerjide arz güvenliği endişelerini artırmaktadır.

Arz açığının oluşmasının engellenmesi için yatırım şarttır. Enerji Bakanlığı 2020 yılına kadar elektrik sektöründe %150 ek kapasite yatırımları gerekeceğini öngörmektedir. Bu hedefe ulaşılabilmesinin yolu ise enerji sektöründe serbestleşme ve özelleştirme sürecinin hızlandırılmasına bağlıdır.

Enerjide arz güvenliğinin ve sürekliliğinin sağlanması, ancak rekabet ve yatırım ortamını kuvvetlendirecek yapısal reformların gerçekleştirilmesi yönündeki siyasi irade ile mümkün olacaktır.

Liberal bir piyasanın oluşturulması, gerek Türk iş dünyası, gerekse Türkiye’nin AB müzakere süreci açısından önemlidir. Avrupa Enerji politikası arz güvenliğinin sağlanmasında ve enerjinin rekabetçi fiyatlardan temininde, ulusal kamu idaresinin piyasadaki hakimiyetinin azaltılmasını, piyasada şeffaflığın sağlanmasını ve dağıtım ve üretim faaliyetlerinin ayrıştırılmasını ön görmektedir.

Sürdürülebilirlik ilkesi üzerine kurgulanan elektrik enerjisi reformunun özelleştirme ile tamamlanan beş temel unsuru bulunmaktadır:

- Fiyatların piyasada belirlenmesi ve şeffaflıkla uygulanması,
- Teknik altyapının piyasa dinamiklerini karşılayacak şekilde tesis edilmesi,
- Eşit taraflar arasında ve bu bağlamda özellikle kamu-özel sektör arasında ayrım yapılmaması,

- Bir takvim dahilinde tümüyle serbestleşecek olan piyasada herkesin sisteme erişim ve sistemi kullanımının güvence altına alınması,
- Piyasanın idari ve mali açıdan bağımsız bir düzenleyici otorite tarafından yönetilmesi.

Birbirini bütünleyen bu unsurlardan birinin veya birkaçının göz ardı edilmesi ve geçiş dönemi süresinin gereğinden fazla uzun tutulması, sistemdeki artan belirsizliğe paralel olarak arz güvenliği sorununa da yol açmaktadır.

Halen geçiş dönemi olarak adlandırılan bir dönemin yaşandığı ancak bu dönemin ne zaman sona ereceğinin bilinmediği Türkiye elektrik piyasasında, piyasada güven oluşturacak ve belirsizlikleri giderecek açık ve somut hedefler içeren bir tepe stratejisine her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Rekabetçi piyasa ortamının en önemli belirleyici unsuru elektrik maliyet ve satış fiyatlarıdır. İkili anlaşmalar piyasasının oluşturulabilmesi ve piyasa yapısını geri dönülmez şekilde etkileyecek ilave yapılanmalara gidilmeksizin arz güvenliğinin sağlanması için ilgili mevzuatta enerji alım maliyetinin tarifelere doğrudan yansıtılacağı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Üretim tesislerinin sisteme bağlantılarının sağlanması ve üretilen enerjinin kesintisiz olarak tüketim noktalarına ulaştırılması üretim yatırımlarının gerçekleştirilmesi kadar önem verilmesi gereken bir husustur. Yeni üretim yatırım ihtiyacı dikkate alındığında, şebeke altyapısının ne denli kritik bir önem taşıdığı açıkça görülecektir. Bu kapsamda kamu niteliği devam eden TEİAŞ ve dağıtım şirketlerinin gerekli şebeke yatırımlarını zamanında kullanıma hazır hale getirilebilmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Kamu niteliği devam etmesi öngörülen iletim sistem işletmecisi, idari ve mali açıdan özerk bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Şeffaflığı sağlamak ve gideren etkinliğini yitiren izleme, yönetme ve karar verme işlevlerine de işlerlik kazandırmak üzere güvenilir bilgi üretilmeli ve bu bilgiye erişimi sağlayacak altyapı kurulmalıdır.

Enerjide arz güvenliğinin sağlanmasına ilişkin sıkıntılar, Türkiye’de enerji piyasalarının serbestleşme sürecinin öngörülen şekilde işlememesinden kaynaklanmaktadır. Liberalizasyondaki gecikme, ülkeyi gelecekte arz sıkıntısı riski ile karşı karşıya bırakmaktadır.

- Gerekli yenileme ve genişleme yatırımlarının özel sektör tarafından yapılması ilkesine yer veren ancak bugüne kadar uygulanmayan Strateji Belgesi, ülkemiz ve dünya enerji pazarının gerçekleri doğrultusunda ve sektörün tüm paydaşlarının görüşleri alınarak yenilenmelidir.
- Üretim özelleştirmeleri için dağıtım özelleştirmeleri beklenmemelidir. Üretim özelleştirilmelerine de ivedilikle başlanması serbest piyasa oluşumunu ivmelendirecektir.
- Kamu ve özel sektör arasında ayrımına yol açan uygulamaların kaldırılmalıdır.
- Elektrik üretim tesislerinin işletme dönemi öncesine ilişkin izin ve onaylarının öncelikli olarak gerçekleştirilmesi arz güvenliği sorununun daha uzun bir döneme yayılmasını önleyecektir.

- Gerçek maliyetlere dayalı rekabetçi, şeffaf ve sürdürülebilir bir piyasa yapısı oluşturulmalıdır.
- Düzenleyici istikrarın sağlanması ve yatırım ortamının iyileştirilmesi için bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumların idari ve mali açıdan özerklikleri Anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır.
- Enerji piyasalarının yanı sıra, bunların tamamlayıcısı olarak türev piyasalarının da kurulması, risk yönetiminde finansal piyasa araçlarının da kullanılabilmesini sağlayacaktır. Bu durum, yatırım kararları alınırken en temel belirsizliklerden biri olan uzun dönemli piyasa fiyatlarına ilişkin tereddütleri de giderecektir.”

TÜSİAD Enerji Çalışma Grubu

TÜSİAD, enerji sektörünü ülkemizdeki her türlü sanayinin her çeşit üretim kolunun girdi olarak kullandığı ve performansı ülke genelinde öneme sahip bir sektör olarak görmektedir. Ülkemiz özel sektörünün uluslar arası rekabette başarılı olabilmesi için öncelikle enerjide arz güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. Enerji sektörünün önemli aktörlerini bünyesinde barındıran TÜSİAD Enerji Çalışma Grubu, çalışmalarını, enerji sektöründe acil tedbirlerin belirlenmesi ve yatırım ortamının iyileştirilmesi konularında yoğunlaştırmaktadır.

TÜSİAD Enerji Çalışma Grubu, Türkiye’nin enerji ihtiyacı ve enerji kaynaklarına dair doğru ve güvenilir bilgiyi derlemek, bu alanda küresel gelişmeleri izlemek, derlenen bilgiye dayanarak Türkiye’nin geliştirmesi ve uygulaması gereken kısa, orta ve uzun dönem enerji politika ve stratejileri hakkında öneriler geliştirmek, ülkenin Avrupa Birliği’nin enerji alanındaki programlarına katılımını sağlayıcı tedbirler hakkında ve Türkiye’de enerji alanında gerekli hukuki yapının kurulmasına yönelik öneriler geliştirmek, bu konularda TÜSİAD görüşü oluşturmak ve kamunun bilinçlendirilmesine katkıda bulunmak amaçlı faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Enerji Sektöründe TÜSİAD Faaliyetleri

“Enerji Piyasalarının Liberalleşmesi için Kamu-Özel Sektör İşbirliği Arama Konferansı” (2006)

“Enerjide Arz Güvenliği: Politikalar ve Öneriler” Konferansı (2007)

Enerji Çalışma Grubu’nun Karadeniz ve Hazar Denizi Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonları Uluslararası Birliği’nin (UBCCE) Azerbaycan toplantısına katılımı (2007)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile bir dizi Enerji Sektörü Strateji ve Koordinasyon Çalışma Grubu toplantısı

Uluslar arası Enerji Ajansı Baş Ekonomisti Sayın Fatih Birol’un da arasında bulunduğu enerji uzmanları ile TÜSİAD Enerji Çalışma Grubu arasında gerçekleşen bir dizi toplantı